

تجلی آیات قرآن در دیوان کلیات شمس تبریزی

رضا دهمرده^۱، علی دهمرده^۲

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

۲- دانشجوی کارشناسی تکنولوژی برق قدرت موسسه غیر انتفاعی هاتف زاهدان

چکیده

اشارات و تلمیحات در ادبیات فارسی، به وسعت خود ادبیات گسترده است. باری فهم ظرایف و دقایق اشعار و عبارات مخصوصاً در متون طراز اول در گرو فهم اشارات است و هرچه در این زمینه آشنایی بیشتر و عمیق تر باشد، خواننده لذت بیشتر خواهد برد و تناسبات مختلف بین کلمات و معانی را بهتر در خواهد یافت.

کلیات شمس مشتمل بر قصائد، غزلیات، مقطعات فارسی، عربی، ترجیعات و ملمعات است. در دیوان کبیر اقتباس، اشارات، تلمیحات آیات قرآنی، قصص قرآنی، احادیث، روایات، ادعیه، اصطلاحات صوفیانه، کنایه، ضرب المثل و... پرداخته شده است. شعر عرفانی که با ظهور دو شخصیت بزرگ یعنی سنایی و عطار به طور مدوّن و دقیق پا به عرصه وجود گذاشت. با ظهور و وجود شخصیت بی نظیر و متعالی مولانا به نهایت کمال و ترقی خویش دست خواهد یافت و مولانا توانست که به قله رفیع آن صعود نماید که حتی بعد از او نیز همچنان برای تمامی قرون و نسل های انسانی، به عنوان یک قله تسخیر ناپذیر، مختص به او باقی ماند.

از نظر موضوع و محتوا، بخش عظیمی از دیوان شمس را دیدگاه و اندیشه های عرفانی فرا گرفته که مولانا این گونه مضامین را با زبانی شیرین و صمیمی، و نه خشک و زاهدانه بیان میکند. و از آنجا که زبان مولوی، حکایت از تجربیات پاک درونی او دارد، کاملاً بر دل ها می نشیند. در این مقاله به اشارات و تلمیحات آیات قرآن کریم بر ابیات کلیات شمس تبریزی پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: اشارات، تلمیحات، آیات، قرآن کریم، مولانا